

KÖTŐDÉSELMÉLETEK

SZELF-FEJLŐDÉS ÉS PSZICHOPATOLÓGIA

A pszichoanalitikus, a kötődéseméleti és a kognitív fejlődés-lélektani megközelítések új integrációja

A kilencvenes évek folyamán létrejött a pszichoanalízis, a kísérleti fejlődés-lélektan, illetve a kötődéseméleti kutatások – korábban egymástól többé-kevésbé függetlenül fejlődő – irányzatainak új és ígéretes integrációja, amely sokban hozzájárult a modern fejlődés-lélektani pszichopatológia területének kialakulásához. Ezen új irányzat hazai bemutatására vállalkozik a Thalassa három tanulmány közlésével. Mindhárom cikk alapját képezte az 1997 november 17-én a korai kötődés és a pszichopatológia összefüggéseinek témakörében a Magyar Tudományos Akadémián megrendezett nemzetközi tudományos szimpózium előadásainak. A szimpózium célja az MTA Pszichológiai Intézetének Gergely György és Gervai Judit által vezetett kutatócsoportja, illetve a londoni University College Klinikai Pszichológia Tanszékének és az Anna Freud Centre-nek Peter Fonagy és Mary Target által irányított munkacsoportja közötti, mintegy három éve folyó tudományos együttműködési program kutatási eredményeinek bemutatása, illetve a szelf-fejlődés és a pszichopatológia modern megközelítéseinek ismertetése volt.

Peter Fonagy és Mary Target „A kötődés és a reflektív funkció szerepe a szelf fejlődésében” című tanulmányukban részletesen ismertetik elméletüket, amely (a) a szülői ‘mentalizációs’ képesség, (b) az egyéves kori kötődési biztonság, illetve (c) a 2 és 4 év között kialakuló naív gyermeki ‘tudatelmélet’ közötti komplex viszonyt taglalja. A tanulmány ugyancsak kitér a mentalizációs készség és a traumafeldolgozás kapcsolatára, illetve ezeknek szerepére a borderline személyiségzavar kialakulásában.

Mary Target „A kötődés reprezentációja súlyos személyiségzavarban szenvedő betegeknél” című tanulmánya elsősorban klinikai tematikájú: a szerző Fonagynak és Targetnek a mentalizáció és a szelf-fejlődés kapcsolatáról kialakított elméletüket alkalmazza a borderline személyiségzavar természetének új felfogására, és áttekinti a tudatelméleti megközelítés következményeit az analitikus pszichoterápia technikájának szempontjából.

Gergely György és John S. Watson „A szülői érzelmi fejlődés szociális biofeedback modellje” című tanulmánya új elméleti megközelítést javasol a szülői érzelmtükrözés fejlődéséről.

dési funkcióinak és az azokat mediáló pszichológiai mechanizmusok azonosítására. Elméletük a korai csecsemőkorban kimutatható kontingencia-detekciós perceptuális mechanizmus vizsgálatára, illetve reprezentációs világ kialakulásának tudatelméleti megközelítésére épül. Az „érzelmi tükrözés szociális biofeedback modellje” szerint az empátikus és kontingens szülői érzelemreflektív reakciók nemcsak a csecsemő érzelmi állapotának közvetlen szabályozásában (és ennek folytán a kötődési biztonság kialakulásában) játszanak fontos szerepet, hanem egyben – a felnőtt biofeedback tréninghez hasonlóan – szenitizálják is a csecsemőt saját kategoriális érzelmi állapotaira. Ugyanakkor ez a folyamat reprezentációépítő funkciót is ellát. A „jelölt” érzelmtükröző szülői ingerek kódolása alapján jönnek létre az elsődleges és nem tudatos, automatikus és procedurális érzelmi állapotok másodlagos reprezentációi, amelyek az érzelmi tudatosság és önkontroll kialakulásának alapját képezik. Gergely és Watson elméletüket a deviáns szülői érzelmtükrözési stílusok azonosítására és az ezek dominanciája esetén létrejövő patológias fejlődési vonalak felvázolására is alkalmazzák

Gergely György